

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 35, ст.290)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 208-IV від 24.10.2002](#), ВВР, 2002, № 50, ст.367

[№ 1045-IV від 09.07.2003](#), ВВР, 2004, № 5, ст. 25 - набирає чинності з 01.01.2004

[№ 1410-IV від 03.02.2004](#), ВВР, 2004, № 19, ст.251

[№ 1743-IV від 03.06.2004](#), ВВР, 2004, № 33-34, ст. 407

[№ 3365-IV від 18.01.2006](#), ВВР, 2006, № 19-20, ст.165

[№ 489-V від 19.12.2006](#), ВВР, 2007, № 7-8, ст.66

[№ 1000-V від 03.05.2007](#), ВВР, 2007, № 33, ст.441

[№ 107-VI від 28.12.2007](#), ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду

[№ 10-рп/2008 від 22.05.2008](#)}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 796-VI від 24.12.2008](#), ВВР, 2009, № 16, ст.222

[№ 2809-VI від 21.12.2010](#), ВВР, 2011, № 25, ст.189

[№ 3133-VI від 15.03.2011](#), ВВР, 2011, № 39, ст.389

[№ 3526-VI від 16.06.2011](#), ВВР, 2012, № 4, ст.21

[№ 3597-VI від 06.07.2011](#), ВВР, 2012, № 5, ст.44

[№ 5462-VI від 16.10.2012](#), ВВР, 2014, № 6-7, ст.80

[№ 244-VII від 16.05.2013](#), ВВР, 2014, № 11, ст.141

[№ 406-VII від 04.07.2013](#), ВВР, 2014, № 20-21, ст.712

[№ 618-VII від 08.10.2013](#), ВВР, 2014, № 22, ст.765

[№ 120-VIII від 15.01.2015](#), ВВР, 2015, № 10, ст.62

[№ 221-VIII від 02.03.2015](#), ВВР, 2015, № 17, ст.124

[№ 454-VIII від 19.05.2015](#), ВВР, 2015, № 30, ст.278

[№ 1462-VIII від 14.07.2016](#), ВВР, 2016, № 34, ст.590

[№ 2249-VIII від 19.12.2017](#), ВВР, 2018, № 6-7, ст.43

[№ 2462-VIII від 19.06.2018](#), ВВР, 2018, № 39, ст.285

[№ 2745-VIII від 06.06.2019](#), ВВР, 2019, № 30, ст.119

[№ 293-IX від 14.11.2019](#), ВВР, 2020, № 6, ст.32

[№ 341-IX від 05.12.2019](#), ВВР, 2020, № 13, ст.68

[№ 440-IX від 14.01.2020](#), ВВР, 2020, № 28, ст.188

[№ 540-IX від 30.03.2020](#), ВВР, 2020, № 18, ст.123

[№ 646-IX від 02.06.2020](#), ВВР, 2020, № 40, ст.316}

{Встановити на 2002 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону у сумі 80 гривень у розрахунку на одну особу згідно із Законом [№ 2905-III від 20.12.2001](#), ВВР, 2002, № 12-13, ст.92}

{Установити на 2003 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону у сумі 80 гривень у розрахунку на одну особу згідно із Законом [№ 380-IV від 26.12.2002](#), ВВР, 2003, № 10-11, ст.86}

{Установити на 2004 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону для працездатних осіб у сумі 80 гривень, непрацездатних осіб - 110 гривень, інвалідів - 115 гривень Законом [№ 1344-IV від 27.11.2003](#), ВВР, 2004, № 17-18, ст.250}

{Установити на 2005 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону для працездатних осіб у сумі 80 гривень, непрацездатних осіб - 120 гривень, інвалідів - 130 гривень. Для матері (батька, усиновителя), яка утримує дитину та не перебуває у шлюбі, при визначенні державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям рівень забезпечення прожиткового мінімуму підвищується на 25 відсотків згідно із Законом [№ 2285-IV від 23.12.2004](#), ВВР, 2005, № 7-8, ст.162}

{Установити рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону з 1 січня 2005 року для працездатних осіб у сумі 80 гривень, непрацездатних осіб - 120 гривень, інвалідів - 130 гривень; з 1 квітня 2005 року для працездатних осіб у сумі 100 гривень, непрацездатних осіб - 140 гривень, інвалідів - 150 гривень згідно із Законами [№ 2285-IV від 23.12.2004](#), [№ 2505-IV від 25.03.2005](#), ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст.267}

{Установити у 2006 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону встановлюється для працездатних осіб у сумі 110 гривень, непрацездатних осіб - 155 гривень, інвалідів - 165 гривень згідно із Законом [№ 3235-IV від 20.12.2005](#), ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст.96}

{Установити, що у 2007 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону встановлюється для працездатних осіб у сумі 121 гривня, непрацездатних осіб - 170,5 гривні, інвалідів - 181,5 гривні; розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не може бути більшим ніж 75 відсотків від рівня забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї згідно із Законом [№ 489-V від 19.12.2006](#)}

{Установити, що у 2008 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону встановлюється для працездатних осіб у сумі 133 гривні, непрацездатних осіб - 187,5 гривень, інвалідів - 200 гривень. Для кожної дитини в малозабезпеченій багатодітній сім'ї, в якій виховується троє або більше дітей віком до 16 років (до 18 років, якщо дитина навчається), рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) становить 50 відсотків прожиткового мінімуму, встановленого для дитини відповідного віку; розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не може бути більши ніж 75 відсотків від рівня забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї згідно із Законом [№ 107-VI від 28.12.2007](#)}

{Установити, що у 2009 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону встановлюється для працездатних осіб у сумі 133 гривні, непрацездатних осіб - 187,5 гривні, інвалідів - 200 гривень. Для кожної дитини в малозабезпеченій багатодітній сім'ї, в якій виховується троє або більше дітей віком до 16 років (до 18 років, якщо дитина навчається), рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) становить для дитини віком до 6 років - 278,5 гривні, для дитини віком від 6 до 18 років - 350,5 гривні; розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не може бути більше ніж 75 відсотків від рівня

забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї згідно із Законом [№ 835-VI від 26.12.2008](#), ВВР, 2009, № 20, № 21-22, ст.269}

{Установити, що у 2015 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: для працездатних осіб - 21 відсоток, для дітей - 85 відсотків, для осіб, які втратили працездатність, та інвалідів - 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму. Розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2015 році не може бути більше ніж 75 відсотків від рівня забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї. У 2015 році здійснюється виплата державної соціальної допомоги, передбаченої [пунктом 1](#) статті 15 цього Закону, згідно із Законом [№ 80-VIII від 28.12.2014](#), ВВР, 2015, № 5, ст.37}

{Установити, що у 2020 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги відповідно до цього Закону у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: для працездатних осіб - 25 відсотків; для дітей: з 1 січня 2020 року - 85 відсотків, з 1 липня - 130 відсотків; для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю - 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму згідно із Законом [№ 294-IX від 14.11.2019](#)}

{У тексті Закону слова "орган соціального захисту населення" у всіх відмінках замінено словами "орган праці та соціального захисту населення" у відповідних відмінках згідно із Законом [№ 208-IV від 24.10.2002](#)}

{У тексті Закону: слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення" у відповідному відмінку; слова "орган праці та соціального захисту населення" в усіх відмінках та числах замінено словами "місцева державна адміністрація" у відповідному відмінку та числі згідно із Законом [№ 5462-VI від 16.10.2012](#)}

{У тексті Закону слова "інвалід", "дитина-інвалід" та "інвалід з дитинства" в усіх відмінках і числах замінити відповідно словами "особа з інвалідністю", "дитина з інвалідністю" та "особа з інвалідністю з дитинства" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом [№ 2249-VIII від 19.12.2017](#)}

Цей Закон спрямований на реалізацію конституційних гарантій права громадян на соціальний захист - забезпечення рівня життя не нижчого від прожиткового мінімуму шляхом надання грошової допомоги найменш соціально захищеним сім'ям і сприяння їх економічній самостійності.

{Преамбула із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям (далі - державна соціальна допомога) - щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї;

допомога на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї - безвідсоткова поворотна фінансова допомога, яка надається одноразово непрацюючій працездатній особі з числа членів малозабезпеченої сім'ї для організації підприємницької діяльності та сприяння її економічній самостійності;

сім'я - особи, які разом проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Права члена сім'ї має одинока особа. До складу сім'ї включаються чоловік, дружина; рідні та усиновлені діти зазначених осіб віком до 18 років, а також діти, які навчаються за денною формою навчання у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти (у тому числі у період між завершенням навчання в одному із зазначених навчальних закладів та вступом до іншого навчального закладу або у період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем та продовженням навчання за іншим, за умови що такий період не перевищує чотири місяці) до досягнення 23 років і не мають власних сімей; неодружені повнолітні діти, які визнані особами з інвалідністю з дитинства I та II групи або особами з інвалідністю I групи і проживають разом із батьками; непрацездатні батьки чоловіка та дружини, які проживають разом з ними і перебувають на їхньому утриманні у зв'язку з відсутністю власних доходів; особа, яка проживає разом з одинокою особою з інвалідністю I групи і доглядає за нею; жінка та чоловік, які проживають однією сім'єю та не перебувають у шлюбі, але мають спільних дітей. При цьому до складу сім'ї включаються незалежно від місця проживання (перебування) або реєстрації діти, які навчаються за денною формою навчання у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти до досягнення 23 років і не мають власних сімей. До складу сім'ї не включаються особи, які перебувають на повному державному утриманні;

малозабезпечена сім'я - сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для сім'ї;

непрацююча працездатна особа - особа працездатного віку з числа членів малозабезпеченої сім'ї, яка за станом здоров'я здатна до активної праці і не працює, не проходить військову службу, не займається підприємницькою діяльністю чи професійною незалежною діяльністю, не здобуває освіти за денною формою у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти;

прожитковий мінімум для сім'ї - визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів, розрахованих та затверджених відповідно до [Закону України "Про прожитковий мінімум"](#) для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення;

середньомісячний сукупний дохід сім'ї - обчислений у середньому за місяць дохід усіх членів сім'ї, одержаний ними протягом шести місяців, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

При цьому до середньомісячного сукупного доходу сім'ї не включається допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях, допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, які беруть безпосередню участь в антитерористичній операції, на час її проведення, безпосередню участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, під час здійснення зазначених заходів, а також інші доходи, визначені Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 1 в редакції Закону [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 2. Законодавство про державну соціальну допомогу

Законодавство про державну соціальну допомогу складається з [Закону України "Про прожитковий мінімум"](#), цього Закону, інших нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини з надання державної соціальної допомоги.

Стаття 3. Право на державну соціальну допомогу

Право на державну соціальну допомогу мають малозабезпечені сім'ї, які постійно проживають на території України.

Стаття 4. Органи, що призначають і здійснюють виплату державної соціальної допомоги

Призначення і виплата державної соціальної допомоги здійснюються структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад (далі - органи соціального захисту населення) за місцем проживання уповноваженого представника сім'ї.

Порядок призначення, умови виплати та підстави для припинення виплати державної соціальної допомоги, перелік документів, необхідних для призначення допомоги згідно із цим Законом, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 4 в редакції Закону [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 5. Розмір державної соціальної допомоги

Розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між прожитковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом.

До стабілізації економічного становища в Україні розмір державної соціальної допомоги визначається з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму.

Рівень забезпечення прожиткового мінімуму встановлюється виходячи з можливостей Державного бюджету України і затверджується одночасно з прийняттям закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

Для громадян, які одержали статус особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, прожитковий мінімум збільшується на 20 відсотків.

Максимальний розмір державної соціальної допомоги не може перевищувати прожитковий мінімум для сім'ї, крім випадків, передбачених [частиною четвертою](#) цієї статті.

{Стаття 5 в редакції Закону [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 6. Строки призначення державної соціальної допомоги

Державна соціальна допомога призначається на шість місяців.

Одиноким особам, визнаним за результатами медико-соціальної експертизи непрацездатними, які не мають інших джерел до існування, державна соціальна допомога може бути призначена на строк визнання особи непрацездатною.

Одиноким особам, які досягли 65-річного віку і не мають інших джерел до існування, державна соціальна допомога може бути призначена довічно.

Зазначені у [частинах другій](#) та [третьій](#) цієї статті умови застосовуються також при призначенні державної соціальної допомоги непрацездатному подружжю при відсутності осіб, зобов'язаних їх утримувати відповідно до закону.

{Статтю 7 виключено на підставі Закону [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 8. Перерахунок розміру державної соціальної допомоги

Розмір призначеної державної соціальної допомоги перераховується за заявою уповноваженого представника сім'ї.

У разі затвердження нового рівня забезпечення прожиткового мінімуму розмір призначеної допомоги перераховується без звернення уповноваженого представника сім'ї.

{Стаття 8 в редакції Закону [№ 208-IV від 24.10.2002](#)}

Стаття 9. Заходи щодо сприяння економічній самостійності малозабезпеченої сім'ї

З метою сприяння економічній самостійності малозабезпеченої сім'ї непрацюючій працездатній особі з числа членів такої сім'ї, яка бажає провадити підприємницьку діяльність, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, державною службою зайнятості може надаватися одноразова безвідсоткова поворотна допомога на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї за рахунок коштів державного бюджету.

Порядок надання допомоги на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї, її розмір та умови повернення визначаються Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 9 в редакції Закону [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 10. Порядок оскарження рішення про надання державної соціальної допомоги

Скарга на рішення органу соціального захисту населення про призначення державної соціальної допомоги чи про відмову в її наданні може бути подана до вищестоящого органу виконавчої влади або до суду.

{Стаття 10 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 11. Фінансування державної соціальної допомоги

Покриття витрат на виплату державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

{Частина перша статті 11 в редакції Закону [№ 208-IV від 24.10.2002](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 293-IX від 14.11.2019](#)}

За рахунок місцевих бюджетів та спеціально створених регіональних фондів соціальної допомоги органи місцевого самоврядування можуть проводити доплати до встановлених відповідно до цього Закону розмірів державної соціальної допомоги виходячи із затвердженого регіонального прожиткового мінімуму.

{Статтю 12 виключено на підставі Закону [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 13. Контроль за правильністю призначення і виплати державної соціальної допомоги

Контроль за правильністю призначення і виплати державної соціальної допомоги, використання коштів Державного бюджету України, спрямованих на надання такої допомоги, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки.

Під час надання державної соціальної допомоги проводиться перевірка майнового стану членів сім'ї в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 13 в редакції Закону [№ 646-IX від 02.06.2020](#)}

Стаття 14. Відповідальність за порушення законодавства про державну соціальну допомогу

Посадові особи, винні у порушенні законодавства про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям, несуть відповідальність згідно з законом.

Стаття 15. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

1¹. Розмір державної соціальної допомоги (в тому числі й максимальний), визначений відповідно до [статті 5](#) цього Закону, збільшується на кожну дитину віком від 3 до 13 років у 2011 році на 60 гривень, у 2012 році - на 120 гривень, у 2013 році - на 180 гривень, у 2014 році - на 250 гривень, а на кожну дитину віком від 13 до 18 років збільшується у 2011 році на 100 гривень, у 2012 році - на 230 гривень, у 2013 році - на 360 гривень, у 2014 році - на 500 гривень.

{Статтю 15 доповнено пунктом 1¹ згідно із Законом [№ 2809-VI від 21.12.2010](#)}

1². Установити, що визначений [частиною першою](#) статті 6 цього Закону строк виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, яким вона була призначена раніше, продовжується без подання необхідних документів на період здійснення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), передбачених карантинном, встановленим Кабінетом Міністрів України, з подальшим проведенням перерахунку розміру виплаченої державної соціальної допомоги на підставі заяви та необхідних документів, поданих після закінчення терміну дії зазначених заходів.

{Статтю 15 доповнено пунктом 1² згідно із Законом [№ 540-IX від 30.03.2020](#)}

2. Кабінету Міністрів України в двомісячний строк з дня опублікування цього Закону:

внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що не відповідають цьому Закону.

Президент України	Л.КУЧМА
м. Київ 1 червня 2000 року № 1768-III	